

odpor proti opoziční maďarské politice; v Nových Zámcích byla založena jihoslovenská strana maďarských rolníků z odstěpenců maďarské strany křesťansko-sociální a maďarské strany národní. Tím menší pak jsou naděje maďarské iredenty, v jejichž službách Jehlicska vydal novou agitační brožurku. V Podkarpatské Rusi porady politických stran vedly k sblížení všech stran — kromě republikánů — k společnému boji s hospodářskou krizí.

V poslední době jest znát blížící se obecní volby, které byly stanoveny na 27. září; to proto, aby podzimní zasedání parlamentu dostalo se již do doby klidnější, aby volební agitace nevrhala stíny do Národního Shromáždění, které čeká slušný kus práce. Volební agitace jest celkem klidná, nehledíme-li snad k agitaci tisku posl. Stříbrného, který po velké radě nezdarů jásal nad tím, že na pražské radnici bylo dru Perglerovi přiznáno pražské domovské právo. *V. Gutwirth.*

LITERATURA.

DR. JOSEF KOTEK: ODBOROVÉ Hnutí ZAMĚSTNANCŮ. Teorie a praxe odborového hnutí, vývoj a stav odborového hnutí zaměstnanců v Československu a v cizině. Publikací Sociálního ústavu Čs. republiky číslo 50. V Praze 1930, stran 340 za Kč 25.—.

Odborové organizace jsou podle autora sdruženími zaměstnanců s cíli čistě hospodářskými, nikoli politickými nebo vzdělávacími či jinými. Mají dnes dvojí poslání, dvojí povahu: na venek jsou zástupci společných hospodářských a sociálních zájmů pracující třídy, tedy jejími organizacemi bojovnými, vnitřní pak jejich povahou, to jest posláním jejich vůči členům, jest plnění úkolů vzájemně podpůrných. Dějinný vývoj hnutí odborového však ukazuje, že odborové organizace jsou především bojovnými organizacemi dělnické třídy a teprve v druhé řadě sdruženími zaměstnanců ke vzájemné podpoře; podpůrné úkoly odborových organizací nejsou tedy vlastním jejich posláním, nýbrž jen prostředkem k dosažení skutečných cílů odborového hnutí. Konečné cíle odborových organizací zaměstnaneckých jsou ovšem odvislé od světového názoru různých směrů odborového hnutí. Ideálem odborového hnutí zaměstnanců zabarvení socialistického je emancipace pracující třídy a zrušení námezdné práce, jichž může býti dosaženo jen přetvořením nynějšího hospodářského řádu, spočívajícího na zásadách soukromého vlastnictví, v řád socialistický s vlastnictvím kolektivním. Oproti tomuto konečnému cíli musí býti dnes hlavní úlohou odborových organizací ochrana zájmů pracujících vrstev a příprava emancipačního díla. »Odborové organizace mají odstraniti vady vyplývající z osamocení jednotlivého zaměstnance při sjednávání pracovních a mzdových podmínek, kdy jednotlivý zaměstnanec stojí bezmocně proti hospodářsky silnějšímu zaměstnavateli, jemuž je vydán na milost a jímž nadiktované pracovní a mzdové podmínky musí přijmouti. Sledují třídní uvědomování zaměstnanců, vštěpují jim smysl pro společný postup a společné jednání za zlepšení současného postavení pracujících vrstev národa, organizují nabídku práce a poptávku po ní a v zásadě snaží se vymaniti práci z platnosti zákona nabídky a poptávky. Jsou nástrojem nevyhnutelného boje zaměstnanců k obraně jejich zájmů a jejich lidské důstojnosti, mají chrániti vydobyté výhody, postupně získávati dělníkům jako výrobcům vždy větší a větší podíl na výsledcích výroby a na rozvoji hospodářského života a vykonávati vliv na zákonodárství i veřejnou správu ve prospěch zaměstnanců. Hájí zájmy zaměstnanců nejen jako lidí, nýbrž i jako občanů. Usilují o jejich sociální uplatnění, politické zrovnoprávnění a účast dělnické třídy na kultuře« (str. 16).

Nejpřednější úlohou odborových organizací zaměstnanců musí býti podle autora snaha, zaručiti všem zaměstnancům úplnou svobodu odborového sdružování. Zákonem uznaná volnost zaměstnanců sdružovati se za účelem zlepšení svých pracovních a mzdových podmínek a volnost tvořiti stálá sdružení a spolky, které by tento cíl sledovaly, přinucení zaměstnavatele, aby odborové organizace uznal za zákonné zástupce zaměstnanců a s nimi o jejich zájmech jednal, beztretnost prostředků hospo-

dáfského boje, možnost zákonnými prostředky získávat členy pro svá sdružení, rozšiřovati a uplatňovati svoje nároky a cíle, po případě právní vynucení povinností vyplývajících z členství v odborové organizaci čili právní závaznost koaličních úmluv, dále ochrana výkonu práva koaličního jak proti moci veřejné, tak i proti osobám třetím, to je a zůstává hlavní snahou odborových organizací. Pokud jde o politiku mzdovou, jsou si odborové organizace již dnes vědomy toho, že jejich úkolem nemůže být jen snaha po dosažení vyšších mezd, nýbrž i snaha zabrániti, aby zvýšení mezd nebylo vyváženo zvýšením cen životních potřeb; podíl práce na výtěžku výroby má odpovídati její důležitosti jako výrobního činitele, zvýšení mezd má pak být doplněno zintenzivněním výroby, po případě snížením procenta zisku zaměstnavatelova, aby se zvýšení mezd nepřesunovalo automaticky na spotřebitele. Snahou odborových organizací je zaručení minimálních mezd, odpovídajících nejen existenčnímu minimu, nýbrž zaručujících i určité přiměřené vystupování a pohodlí, a měnících se stoupáním či klesáním drahoty životních potřeb. Mzdová politika odborových organizací je samozřejmě odvislá od všeobecné hospodářské situace země i od speciálních poměrů příslušného výrobního odvětví.

Od snah vzájemně podpůrných a od stálého zlepšování a ochrany pracovních a mzdových podmínek přikročují odborové organizace k požadavkům kontroly výroby a spoluúčasti zaměstnanců na hospodářské a technické správě závodu, na přijímání a propouštění zaměstnanců, k přímému zásahu zaměstnanců do hospodářského života, a tím činí prvý krok k uskutečnění hospodářské demokracie, jež má být, podle přání odborových organizací, vyšší formou hospodářského řádu a přechodem k socialistické organizaci práce. Zástupcům zaměstnanců má se dostat nejprve možnosti kontroly podniku po stránce výrobní i obchodní, možnosti, s počátku aspoň hlasem poradním, účastniti se rozhodování o všech důležitých otázkách podniku se týkajících, a až pak budou zaměstnanci vychováni a zsvěceni do technické i obchodní správy závodů a do všech otázek souvisejících s řádným vedením podniku a hospodářským životem vůbec, má se zaměstnancům poskytnouti i skutečné spolurozhodování v celém řízení podniku. Závodní rady nebo výbory jsou podle autora jen prvním krokem k zdemokratisování hospodářského života, za nímž musí následovat podle přání odborových organizací rozšíření práva zaměstnanců, spolurozhodovat v závodech, paritní zastoupení dělnictva a všeho zaměstnanectva ve všech útvarech hospodářských, kontrola a spolurozhodování zaměstnanců v kartelech a sdružení se výrobních odvětví v samosprávné korporace s paritním zastoupením. K dosažení konečného cíle odborového hnutí má vydatně napomáhat rozvoj vlastních závodů odborových organizací a rozvoj hnutí družstevního. Ve státě s řádem socialistickým je pak úkolem odborových organizací, aby se z nich jako organizací obranných staly organizace výrobní a distribuční, aby se staly základem reorganizace sociální.

K dosažení svých cílů užívají odborové organizace prostředků a metod, které se přizpůsobují jejich světovému názoru, věcným požadavkům hospodářským, politickým a kulturním poměrům příslušného státu a kritice a přání vlastních příslušníků. Jde buď o přímou akci, to jest o veškeré formy bezprostředního tlaku zaměstnanců na zaměstnavatele nebo stát, aby vyhověl jejich požadavkům (stávky, bojkot, dělnická ochranná známka, sabotáž, pasivní resistance), nebo o jednání smírné (kolektivní smlouvy, řízení smírní a rozhodčí); pomocnými prostředky odborového hnutí jest vliv na pracovní trh, činnost podpůrná, výchova k solidaritě a činnost vzdělávací atd. Osvětluje podrobněji jednotlivé uvedené prostředky ukazuje autor, že stávka (generální, politická, útočná a obranná, ze solidarity) je posledním a nejúčinnějším prostředkem koaličního boje se strany zaměstnanců, posledním jejich útočištěm, protože je zbraní krutou a dvojsečnou, risikem jak pro stávkující tak i pro organizace. »Je ovšem jisté, že odborové organizace buď samy dobrovolně nebo z donucení nemají vésti hospodářský boj tak, aby způsobily nenahraditelné škody, na příklad zákazem nutných prací v dolech, zákazem dovozu potravin, stávkou ve vodárně nebo v závodech, na jejich chodu závisí život nebo zdraví lidí a pod. Jinak však nemá ani stát, jehož opatření směřující ke smírnému vyřešení hospodářských konfliktů jsou jistě žádoucí a který je si vědom, že při hospodářských zápasech nejedná se o otázky právní, nýbrž o otázky hospodářské moci, odniti odborovým organizacím právo na stávku ať již přímým zákazem stávký nebo zavedením

nuceného řízení smířčího a rozhodčího, které by stávkou vylučovalo» (str. 33). Použití bojkotu je pro odborové organizace s hlediska organizačního, finančního i psychologického snazší než použití stávky, neboť není pro zaměstnance spojeno s takovými obětmi a těžkostmi jak na straně odborových organizací samotných, tak i na straně zaměstnanců, jako při stávce. Na kolektivní smlouvy hledí odborové organizace nikoliv jako na sociální mír, nýbrž jako na pouhé dočasné příměří, za něhož nutno připraviti se k novému boji. Positivním výsledkem kolektivních smluv, které jsou velmi často likvidační hospodářského boje a zajištěním jeho výsledků na určitou dobu, je především záruka stálosti a bezpečnosti pracovních podmínek. Vedle toho znamenají kolektivní smlouvy posílení odborových organizací a jsou prostředkem k hromadění jejich fondů pro hospodářské boje naprosto nutné. Kolektivní smlouvy jsou vlastně průkopníkem sociálně politického zákonodárství, neboť sociálně politické zákony zpravidla zajišťují zaměstnancům to, co odborové organizace kolektivní smlouvou již pro ně dříve vydobily. Konečně mají kolektivní smlouvy podle autora i význam odborově výchovný pro zaměstnance, držeti je totiž pohromadě a přiměti je, aby podřídili své soukromé zájmy prospěchu celku a vychovávali je tak k solidaritě. Ideálem jsou kolektivní smlouvy, které by se vztahovaly na všechny závody příslušného odvětví průmyslového v celém území státním. Účinným zásahem státu do uzavírání kolektivních smluv je zákonná úprava řízení smířčího a rozhodčího.

Promlouvaje o pomocných prostředcích odborového hnutí zdůrazňuje autor, že vlastně prvním úkolem odborové organizace má být přehled po pracovním trhu, protože jedině znalost pracovního trhu umožňuje odborové organizaci promyšlené a soustavné sledování cíle odborového hnutí. Pokud jde o činnost podpůrnou, nemá být podle příkazu teorie o odborovém hnutí činnost organizací příliš zatížena podporami rázu dobročinného a organizovaní členové mají být upozorňováni, že výplata podpor není vlastním nebo hlavním účelem odborových organizací, nýbrž jen prostředkem pomocným. »Svépomocné činnosti zaměstnanců má sloužiti zakládání konsumních družstev, svépomocných záložen a dále i praktické provádění hospodářské demokracie vybudováním vlastní výroby prostřednictvím výrobních družstev a společenstev, v nichž jsou výrobci současně zaměstnavateli« (str. 46). Prvním a nejdůležitějším předpokladem každé činnosti odborové je výchova k solidaritě a poznání, že individuální zájmy jednotlivých zaměstnanců nebo jednotlivých jejich skupin musí být z důvodu úspěšnějšího a snazšího dosažení cílů podrobeny společným zájmům celé skupiny nebo celé pracující třídy. Síla a výsledky činnosti odborových organizací závisí ve značné míře od vážné vzdělávací činnosti a systematické výchovy členstva ve směru politickém, hospodářském i sociálním pro jeho uplatnění se a jeho postavení ve veřejném životě. »Jde nejen o to, aby se členové organizací a dělnictvo vůbec všeobecně vzdělali, nýbrž jde o to, aby byli správně poučováni o úkolech a možnostech odborových organizací a o škodlivosti a nespravedlnosti zásadního odsuzování všeho ve státě i za nynějšího společenského řádu, a aby byli vychováváni ke spolupráci na zřízení státních« (str. 48).

Další zajímavou kapitolou knihy je vylíčení různých směrů odborového hnutí zaměstnanců, jejichž charakteristika je výstižně podána. V zásadě možno rozeznávat podle autora dva typy odborového hnutí; reformní a revoluční.

Odborové hnutí reformní usiluje sice o změnu nynějšího hospodářského a společenského řádu, při tom však hledí využití i tohoto řádu k okamžitému zlepšení hospodářského, sociálního a kulturního postavení zaměstnanců důsledným používáním existujícího hospodářského systému ve prospěch pracující třídy. Odborové organizace reformního směru odborového hnutí mají usilovati o to, aby jejich zástupci měli vliv nejen na přípravné práce sociálně politického zákonodárství, nýbrž též na provádění zákonů dělnické ochrany. Násilnou revoluci za každou cenu a za každých poměrů reformisté odmítají. Násilí podle nich není vždy nejlepším prostředkem k dosažení cíle. Soudí se, že metoda revoluce je nebezpečná, protože má nevyhnutelně v zápětí protiakce, zhoršení postavení zaměstnanců a další třídění dělnických sil. K dosažení konečného cíle odborového hnutí, totiž zrušení námezdního poměru, je podle nich třeba jiných prostředků: dlouhé přípravy duševní a mravní přeměny jednotlivců, teore-

tické i praktické přípravy zaměstnanců k rozhodování o výrobě a životě hospodářském vůbec. Dělnictvo může dojít emancipace nikoli přímo z největší své bídy, nýbrž neustálým pokrokem, neustálým vzrůstem svého blahobytu a svobody. Přejchod od demokracie k socialismu a k vyšším formám spoluzítí nutno pozvolna připravovati. Sociálními reformami vyvaruje se lidstvo, tedy i zaměstnanci, škodlivých důsledků třídního boje.

Odborové hnutí reformní zahrnuje tři směry: trade-unionistický, parlamentárně-politický či metodicko-vědecký a syndikalistický. Konečným cílem trade-uníí je odstranění kapitalismu a osvobození pracující třídy; hodljají ho dosáhnouti klidným postupem za neustálého zlepšování postavení dělnictva i za platnosti existujícího řádu společenského. Odborové organizace anglosaské vykazují se chladným pozorováním a rozvahou, soustřeďují veškeru pozornost na bezprostřední, konkrétní úkoly dne a nehoní se za zbytečnými ilusemi; ke zlepšení postavení dělnické třídy postupují s energií a vypočítavou vůlí krok za krokem, při čemž je jejich snahou porozuměti svému protivníkovi a pokud možno s ním se dorozuměti. Hlavní jejich činností je uzavírání kolektivních smluv, které řeší všechny důležité otázky poměru pracovního cestou dohody. Jiným jejich charakteristickým znakem je jejich uzavřenost a přísná omezenost na příslušné povolání, dále jeho jednotnost (není rozděleno podle národnosti nebo náboženství) a nepolitičnost. Směr metodicko-vědecký nebo parlamentárně-politický se vyznačuje převahou marxistického nazírání dělnictva na otázku dělnickou a využitím půdy parlamentární a zákonodárství jako prostředků boje dělnictva za dosažení kýženého cíle sledovaného podle plánu jednotně vypracovaného a do důsledků prováděného. Věcnost při řešení všech otázek dělnických, jasný program a cíl, který nikdy není puštěn se zřetele, houževnatost, držení se zásad, disciplína a přesunutí boje dělnické třídy na pole politické, to vše umožnilo podle autora tomuto směru odborového hnutí dopracovati se skutečně pěkných výsledků. Hnutí toto vychází z přesvědčení, že mezi kapitálem a prací je nepřeklenutelná propast, již možno odstraniti jedině zrušením práce námezdní. Odborové organizace tohoto směru svým plánovitým postupem směřují k odstranění třídních protiv a k zavedení takových hospodářských poměrů, které by odpovídaly zásadě rovnosti práce a kapitálu, ale hlavním jejich denním úkolem je úsilí prosaditi svojí mocí jednotnou a zaměstnancům příznivou úpravu podmínek mzdových a pracovních; boj o mzdy a pracovní dobu je dnes hlavní jejich úlohou. Směr syndikalistický, který se vyvinul hlavně v románských zemích Evropy, zdůrazňuje cenu a důležitost odborových organizací, které nejsou jen sdruženími dělníků k vydobytí podmínek mzdových a pracovních, nýbrž připravují též budoucí řád společenský a jsou nositeli snah revolučních. Podle nauky syndikalismu odborová činnost sama stačí k emancipaci dělnické třídy, ona samojediná je s to organisovati dělnickou třídu proti třídě buržoasní. Převzetí výroby od dosavadních držitelů zdá se syndikalistům zcela snadné. Odborové organizace mají býti připraveny, aby v nové společnosti mohly zavésti socialistickou výrobu. Dělnictvo v dílnách zmocní se výrobních prostředků, odborové svazy se zmocní dotyčných průmyslových odvětví a osvobození dělnické třídy bude dosaženo. Nehledí se na to, co je možné a dosažitelné, stranou ponechává se politická moc občanských tříd ve státě. Celkem blíží se podle autora názor revolučních syndikalistů na postup k dosažení emancipace dělnické třídy více naukám anarchistickým a anarchokomunistickým než názorům sociálně domokratickým. S naukou anarchistickou má revoluční syndikalismus společný odpor ke státu, stranám politickým, parlamentarismu, odpor proti principům demokracie a proti disciplíně a důležitou roli hraje u něho přeceňování individua a požadavek jeho neodvislosti. Syndikalisté a komunisté líší se od sebe hlavně tím, že komunisté účastní se života parlamentárního, třebaže účast ta byla proti jejich zásadám, hlavně při praktickém provádění socialismu, t. j. socialisace; podle teorie syndikalistů mají prováděti socialisaci odborové organizace, podle názorů komunistických je k socialisaci povolán stát. Syndikalismus reformní má mnoho společného s revisionismem v sociální demokracii a jeho teorie jsou napodobením teorií anglických trade-uníí a sociálně demokratických odborových organizací středoevropských.

Odborové hnutí revoluční není hnutím čistě hospodářským, nýbrž hnutím třídním, jež se stará

více o přeměnu společnosti prostředky revolučními než o okamžité zlepšení postavení zaměstnanců a v odborových organizacích vidí pouze prostředek k odstranění existujícího hospodářského řádu, zejména námezdního poměru. Podle názoru odborových organizací revolučních je odborové hnutí výrazem boje mezi dvěma třídami, silně od sebe odlišnými a nesmiřitelnými: mezi držiteli kapitálu na straně jedné a zaměstnanci, kteří jako výrobci vytvářejí veškeré bohatství a statky, na straně druhé. Třídní boj je základem tohoto hnutí, které navrhuje teorii o harmonii tříd a mírném soužití a spolupráci. Revoluční odborové hnutí je přesvědčeno, že trvalý smír a dohoda mezi kapitálem a prací nejsou možné; podle něho ovládnutí politické a hospodářské moci proletariátem je možné jedině otevřeným a ozbrojeným bojem tříd, t. j. občanskou válkou, neboť jedině revoluce dopomůže pracující třídě k ovládnutí hospodářského organismu státu. Nikoliv smír s nepřátelskou třídou nynější společnosti, nýbrž rozbití a zničení této třídy je tu vodítkem. Vedle boje třídního hlásá toto hnutí i boj proti modernímu, demokratickému státu, jemuž vytýká, že chrání kapitalisty proti třídě dělnické, třebaže svojí demokratickou formou budí nebezpečné zdání rovnosti a spravedlnosti.

Jak patrně, jsou mezi odborovým hnutím reformním a revolučním určité rozdíly v taktice a metodě. »Jsou to tudíž dva způsoby pojetí společné akce odborového hnutí, není však správné dívat se na ně jako na směry zcela protivné... Dnes obě hnutí odpovídají pouze dvěma různým způsobům pojetí revoluce a metod použitých k jejich provedení.« (Str. 63.)

Vedle uvedených směrů odborového hnutí existuje ještě směr křesťansko-sociální, odborové hnutí fašistické, odborové hnutí směru národního a odborové organizace žluté. *Odborové hnutí křesťansko-sociální* vyrostlo z odporu křesťansky a nábožensky smýšlejících dělníků proti liberálnímu názoru socialistů na náboženskou otázku a katolickou církev, dále proti materialistickému, světovému jich názoru a proti jejich hlásání třídního boje. Spočívá na zásadách křesťanského světového názoru a jeho vlastním účelem je praktické uplatnění křesťanské nauky; usiluje o odstranění společenské nerovnosti a o vytvoření takové formy lidské společnosti, která by odpovídala spravedlnosti. Odborové organizace křesťansko-sociální kladou velkou váhu na morálku a náboženství. Podle jejich přesvědčení jedině křesťanská doktrína může být základem spravedlivé úpravy hospodářského života; pravé dobro národu a lidské společnosti vůbec, zlepšení mravního a sociálního postavení dělnické třídy nebudou moci být uskutečněny, leč zvítězí-li mravní a duševní zájmy nad zájmy hmotnými. Spravedlnost sociální nesmí spočívat na egoismu a materialismu. Hlavní podmínkou sociálních reforem, zlepšení dosavadního společenského řádu a rozřešení sociální otázky je tudíž podle programu odborového hnutí křesťansko-sociálního nutnost, aby sociální reforma začala v hloubi duše každého jednotlivce, aby kapitalistický duch ustoupil duchu křesťanské solidarity. Hnutí křesťansko-sociální usiluje tedy podle autora o zúšlechťení lidí, o revoluci vnitřního smýšlení lidí. Snahy a požadavky dělníků mají být v souladu s náboženstvím a morálkou, cílem jejich nemá být boj mezi zaměstnavateli a zaměstnanci, nýbrž sociální mír, který může být uskutečněn podle nich jen použitím zásady spravedlnosti a křesťanské lásky. Odborové organizace křesťansko-sociální vyslovují se též pro oddělení činnosti politické od hospodářské. Základem *odborového hnutí fašistického* je zásada součinnosti a harmonie všech společenských tříd, dále nauka, že zájmy všech tříd jsou podřízeny zájmům vyššího celku, totiž národa, že zájmy zaměstnanců i zaměstnavatelů jsou podrobeny zájmu výroby, a konečně, že stát má právo a povinnost tyto zájmy upravovat a podle potřeby zakročovat. Vedoucí zásadou celé fašistické reformy odborového hnutí je myšlenka korporací a zavedení pracovního soudnictví pro povinné smírné řešení pracovních sporů je nejodvážnější reformou fašistickou v oboru sociální politiky. *Odborové organizace »žluté«* nezakládá dělnictvo dobrovolně, nýbrž organizace ty vyvolávány jsou v život buď přímo nebo nepřímo zaměstnavateli nebo jejich důvěrníky a zástupci. Jejich program ovládá teorie o sociálním míru a harmonii mezi kapitálem a prací. Současný hospodářský řád pokládají za zdravý plod kulturního vývoje lidstva. Požadavku zlepšení postavení zaměstnanců vyhoví jednak pokrok civilizace, jednak stát svými sociálně politickými zákony, jednak konečně svépomoc zaměstnanců samých, na niž se klade

velký důraz a doporučuje se proto zakládání různých zaměstnaneckých spolků podpůrných a spojitelných a jiných podpůrných zařízení. »Odvislost organizací žlutých od zaměstnavatelů je jedním z jejich hlavních rysů. Organizace ty nemohou vlastně ani odborovými organizacemi býti zvány, protože jsou v odporu s cíli odborových organizací a s prostředky jejich boje . . . Odborové organizace křesťansko-sociální téměř ve všech zemích Evropy hnutí žlutých berou v ochranu a někde se s nimi dokonce ztotožňují« (str. 73).

Autor všímá si dále odborového hnutí duševních pracovníků a žen v odborovém hnutí, osvětluje poměr odborového hnutí zaměstnanců ke hnutí politickému a k politickým stranám jakož i ke hnutí družstevnímu, zmiňuje se o poměru zaměstnavatelů a státu k odborovým organizacím zaměstnaneckým a ukončuje první část svého spisu (str. 7—97) kapitolkou o vzniku, rozvoji, vnitřní výstavbě a vnitřní činnosti odborových organizací. Druhou část (str. 101—254) tvoří důkladné studie o vývoji odborového hnutí zaměstnanců v Československu s bohatými daty statistickými, třetí část pak je věnována vývoji svobody odborového sdružování a odborového hnutí zaměstnanců v cizině (str. 257—332). Pokud jde o poměr odborového hnutí ke hnutí politickému a politickým stranám jest podle autora dnes požadavek neodvislosti odborového hnutí opodstatněn i snahou uchránit toto hnutí od konkurenčního vlivu několika stran a tím od případného rozdrobení silných odborových organizací. »Určitému zpolitisování se ovšem odborové hnutí neubrání všude tam, kde dělnická třída má značnější politickou moc. Toto zpolitisování může ovšem býti různé síly: od úplné závislosti na určité politické straně (jak tomu je u komunistů a odborových organizací křesťansko-sociálních) až ke svobodné volbě politické strany, s níž odborové hnutí chce spolupracovati« (str. 85). Pokud jde o poměr ke státu, odborové organizace dnes nejen vítají sociální politiku státu, nýbrž žádají, aby stát sociální politiku účinně prováděl a aby všemožně přispěl k hmotnému a kulturnímu povznesení dělnické třídy. Stát má býti sice nestranným činitelem vůči zájmovým protivám jednotlivých tříd obyvatelstva, avšak nemá připustiti zneužití dosavadní hospodářské moci zaměstnavatele nad zaměstnanci. »Až se stane dělnictvo spolurozhodujícím a spoluzodpovědným činitelem ve všech složkách života, pak vyřešen bude i jeho poměr k budoucímu státu, spočívajícímu na zásadách demokracie nikoli jen formální, nýbrž též demokracie sociální a hospodářské« (str. 92). »Se vši rozhodností ovšem odmítá dnes dělnická třída řešení otázky odborových organizací se strany státu, ať již podle vzoru italského nebo podle vzoru ruského, anebo tak zvané zneutralisování odborových organizací státem a zavedení organizací jednotných, které by vlastně byly pak veřejnoprávními korporacemi, podřízenými přímému státnímu dozoru. Tento svůj zásadní odpor odůvodňuje dělnictvo poukazem na skutečnost, že pak by ztratily odborové organizace povahu bojových dělnických organizací k vymáhání lepších mzdových a pracovních podmínek, k vyrovnání sociální nerovnosti a k přeměně společenského řádu a přestaly by být vlastně obranou dělnické třídy proti zaměstnavatelům« (str. 97).

Přítomná kniha je prací v každém ohledu pozoruhodnou. Dr. Kotek zvládl podivuhodně bohatou materií, dobře ji roztřídil a mistrně kriticky zhodnotil. Prokázal svým dílem, že je jedním z mála našich sociálně politických spisovatelů, kteří dovedou zpracovat i nejsuchopárnější — na první pohled — látku poutavě a i laiku přístupně. Na druhý díl této široce založené a svědomité práce, která podá obraz vývoje a současného stavu svobody odborového sdružování u nás, možno se proto vším právem těšiti.

A. Klimt.

EDMOND VERMEIL: L'ALLEMAGNE ET LES DÉMOCRATIES OCCIDENTALES. Les conditions générales des relations franco-allemandes. Paris, Dotation Carnegie pour la Paix internationale 1931. 69 str.

Dobrý znalec Německa, profesor štrasburské university Vermeil, jehož »Soudobé Německo« vyšlo i u nás r. 1926, vydal knižně své přednášky o podmínkách francouzsko-německých styků. Rozbírání styky hospodářské, politické i kulturní a dochází k závěru, že vždy, tedy i v době středověké